

II Spotkanie Zespołu Lokalnej Współpracy
przy sporządzaniu Planu Zadań Ochronnych
dla
PLH 180024, "Łukawiec"

O Naturze 2000

**Co się działo od poprzedniego spotkania
Zespołu Lokalnej Współpracy**

Wyniki inwentaryzacji przyrodniczej

Zagrożenia i zalecane działania ochronne.

Dyskusja

O Naturze 2000

Europejska SIEĆ Natura 2000

**Ma być drogowskazem,
by rozwój odbywał się
z poszanowaniem
przyrody, krajobrazów,
środowiska naturalnego.**

Wysoka, rozpoznawalna jakość

Natura 2000 jest dobrze kojarzona w Europie.

Można wykorzystać hasło, logo, założenia Natury 2000 do promowania własnych produktów, działań, itp.

Nie ukrywać Natury 2000, ale mówić o niej i promować ją na każdym kroku – by była rozpoznawalna nie tylko dla obcokrajowców, ale i dla Polaków.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Konieczna równowaga między aspektami:

- środowiskowymi**
- ekonomicznymi**
- społecznymi**

Jak funkcjonuje sieć Natura 2000 ?

- system obszarów ochrony, **nie obszar chroniony**
- tworzona dla ochrony, czyli **utrzymania lub odtworzenia**, określonych siedlisk przyrodniczych i siedlisk określonych gatunków roślin i zwierząt
- główne narzędzie ochrony różnorodności biologicznej na terytorium Wspólnoty Europejskiej i **obowiązek** państw członkowskich UE
- godzenie **ochrony** siedlisk przyrodniczych i gatunków z **gospodarczym użytkowaniem** terenu, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju

Właściwy stan ochrony

foto: G. Leśniewski

Właściwy Stan Ochrony Siedliska

Co to oznacza dla siedliska?

Stan zachowania = ogół czynników oddziałujących na siedlisko jest „właściwy”, gdy:

- **Zasięg** naturalny jest stabilny lub zwiększa się,
- Specyficzna **struktura i funkcje** są typowe, gwarantują trwałość i prawdopodobnie będą istnieć w dającej się przewidzieć przyszłości,
- **Populacje typowych gatunków** są właściwe i stabilne.

Planowanie ochrony na obszarach Natura 2000

foto. G. Leśniewski

Planowanie ochrony

- czy aby jest to potrzebne?
- mamy konkretny obszar Natura 2000
- mamy informację o obszarze (mapa, sdf)

i co dalej?

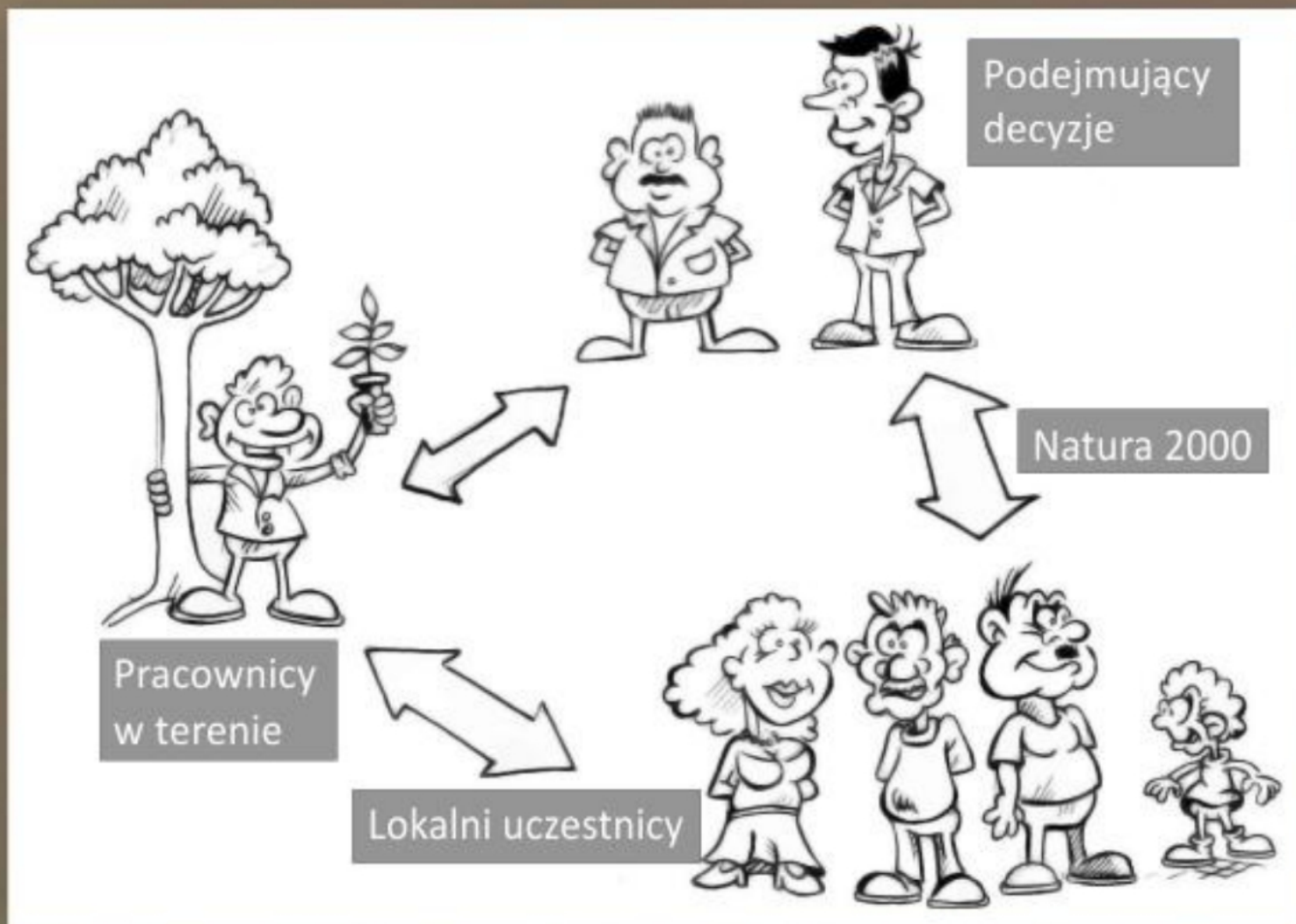
Uspołeczniony proces planowania

“Plan ochrony/zadań ochronnych obszaru Natura 2000” to:

“łatwy do zrozumienia zbiór zasad w przystępnej formie, przy pomocy których zarządzać można określonym obszarem (małym lub dużym)”

- Przekształcić program Natura 2000 z zagrożenia w potencjalną korzyść
- Tworzenie poczucia własności z zainteresowanymi stronami

Uspołeczniony proces planowania

Planowanie ochrony obszaru Natura 2000
– każdy zainteresowany może mieć wpływ !

Uspołecznienie planowania:

Wspólne poszukiwanie odpowiedzi na pytanie
„jak skutecznie i trwale zapewnić właściwy stan
przedmiotów ochrony”.

Współpraca potrzebna, ponieważ:

- wiedza lokalna, wiedza o tradycji gospodarowania oraz praktyczna wiedza o wykonywaniu działań w siedliskach jest potrzebna do skutecznego planowania,
- ochrona będzie trwała i skuteczna tylko wtedy, gdy lokalna społeczność „uzna ją za swoją”.

Uzupełnianie dokumentacji

Badania terenowe

Ocena stanu zachowania siedlisk

Identyfikacja i analiza zagrożeń

Planowanie działań ochronnych

Wyniki badań terenowych

Habitat Selection

Kod siedliska: **6410** Nazwa siedliska: **Zmienne-wilgotne łąki trzęślicowe *Molinion***

Fragment łąki trzęślicowej w kompleksie położonym na południowy-wschód od Majdanu Łukawieckiego z okazałą populacją kosaćca syberyjskiego *Iris sibirica*.

Analizowany obszar posiada trzy kompleksy łąk trześcicowych. Jeden z nich znajduje się na północ od wsi Łukawiec, nad rzeką Młagą. Zlokalizowane tam łąki mają po części zaburzony charakter, a część występujących tam zbiorowisk silnie nawiązuje do zdegradowanych torfowisk (głównie w zachodniej części), jednak w obecnym stanie zachowania nie jest możliwe ustalenie ich pełnej przynależności fitosocjologicznej.

Drugi istotny kompleks znajduje się na południowy wschód od wsi Majdan Łukawiecki. W tej części odnotowano wystąpienie największej ilości gatunków charakterystycznych dla siedliska (w tym wszystkich wymienianych powyżej), jednak zaniechanie koszenia i sukcesja w kierunku zarośli wierzbowych stanowią poważne zagrożenie, zwłaszcza dla niewielkiego, odizolowanego fragmentu w kompleksie leśnym, gdzie rośnie pełnik europejski *Trollius europaeus*. Kolejny płat łąki z *Molinion* zlokalizowany jest w pobliżu wsi Czerniawka nad zdegradowanym łągiem. Charakteryzuje się bogatym składem gatunkowym z dużą populacją mieczyka dachówkowatego *Gladiolus imbricatus*.

- Stan siedliska w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**
- Ranga w obszarze – reprezentatywność według SFD oraz zweryfikowanych danych: **B dobra**
- Stan zachowania w obszarze: **C średni**
- Zagrożenia istniejące: **zmiana sposobu użytkowania, niewłaściwe koszenie (w tym pozostawianie skoszonej biomasy), zmiana stosunków wodnych**
- Zagrożenia potencjalne: **sukcesja, gatunki inwazyjne, zmiana sposobu gospodarowania (np. zaorywanie)**

Kod siedliska: **7140** Nazwa siedliska: **Torfowiska przejściowe i trzęsawiska *Scheuchzerio-Caricetea***

Fragment torfowiska nad rzeką Młagą z dominacją bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*.

Koło cegielni, na południe od wsi Łukawiec, otoczone lasem, znajduje się rozległe torfowisko przejściowe, o bardzo dobrym stanie uwodnienia. Zbiorowisko tworzy niewiele gatunków roślin wyższych z dominacją turzyc z dobrze wykształconą warstwą mszystą z dominacją torfowca *Sphagnum fallax*. Ponadto z gatunków właściwych dla klasy *Scheuchzherio-Caricetea nigrae* odnotowano tu: siedmiopalecznika błotnego *Comarum palustre*, turzycę pospolitą *Carex nigra*, fiołka błotnego *Viola palustris*.

W pobliżu wsi Czerniawka znajdują się dwa płaty torfowisk. Jeden z nich (na południu) ma charakter zdegradowany w wyniku melioracji i osuszenia terenu, częściowo nawiązujący do pastwisk. Jego szczególną wartość stanowi liczna populacja wąkroty zwyczajnej *Hydrocotyle vulgaris*, gatunku charakterystycznego dla *Caricetalia nigrae*, porastającej rowy i bruzdy. Wraz z goździeńcem okółkowym *Illecebrum verticiliatum* są to gatunki subatlantyckie występujące tu na skraju zasięgu. Z ciekawszych gatunków licznie występuje turzyca drobna *Carex demissa* oraz turzyca gwiazdkowata *Carex echinata*. Duże pokrycie osiągają torfowce. Drugi płat (na północy) został obsadzony olszą czarną *Alnus glutinosa*, a resztki torfowiska zachowały się na obrzeżach o podobnym składzie jak w przypadku południowego płatu. Jest to jednak bardzo wąski pas o powierzchni nie większej niż 5 m². Największy kompleks torfowisk znajduje się nad rzeką Młagą (na południowy-wschód od wsi Szczutków). Wykazują one nieco zdegradowany charakter w związku z czym ich klasyfikacja fitosocjologiczna jest trudna. Ogólnie można przyporządkować je do związku *Caricion lasiocarpae*. Charakteryzują się dużym udziałem bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata* (ochrona częściowa) oraz skrzypu błotnego *Equisetum palustre*. Miejscami pojawiają się kępy torfowca *Sphagnum* sp., ale zajmują one mniej niż 5% całego torfowiska. Ponadto jeden z płatów (na południowym-wschodzie) został całkowicie zarośnięty przez nawłóć późną *Solidago gigantea*.

Przy drodze prowadzącej z Łukawca do Wielkich Oczu znajduje się najmniejszy z płatów zaliczony do siedlisk 7140. Zdominowany jest przez turzycę sztywną *Carex elata*, pomiędzy kępami której pojawia się torfowiec *Sphagnum*. Jest to póki co stadium sukcesyjne, które może prowadzić do wytworzenia typowego torfowiska niskiego, ale może też prowadzić do wytworzenia np. olsów.

- Stan siedliska w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**
- Ranga w obszarze – reprezentatywność według SFD oraz zweryfikowanych danych: **B dobra**
- Stan zachowania w obszarze: **C średni**
- Zagrożenia istniejące: **zmiana stosunków wodnych, zmiana sposobu użytkowania**
- Zagrożenia potencjalne: **sukcesja, ekspansja gatunków obcych, zalesienie, orka**

Kod siedliska: **9110** Nazwa siedliska: **Kwaśne buczyny *Luzulo-Fagenion***

Reprezentatywny płat kwaśnej buczyny niżowej.

W obszarze Natura 2000 „Łukawiec” PLH180024 kwaśne buczyny zostały wyodrębnione w trzech niewielkich płatach. We wszystkich w drzewostanie dominował buk, często był to drzewostan młody, miejscami nasadzeniowy. W domieszce pojawiał się grab pospolity *Carpinus betulus* i dąb szypułkowy *Quercus robur*. Z gatunków właściwych buczynom odnotowano turzycę pigułkową *Carex pilulifera*, śmiatka pogiętego *Deschampsia flexuosa*, kosmatkę owłosioną *Luzula pilosa*, konwalijkę dwulistną *Maianthemum bifolium*, szczawika zajęczego *Oxalis acetosella*, wiechlinę gajową *Poa nemoralis*, siódmaczka leśnego *Trientalis europaea*, borówkę czarną *Vaccinium myrtillus*, z mszaków widłozęba miotlastego *Dicranum scoparium*. Pokrycie runa we wszystkich płatach było niewielkie, miejscami nie było go w ogóle.

Silne przekształcenie gospodarcze uniemożliwia jednoznaczną klasyfikację siedliska, płaty nawiązują w charakterze do borów mieszanych z bukiem. W skali kraju kwaśne buczyny niżowe zwiększają swój areal, także w analizowanym obszarze może nastąpić takie zjawisko w związku z gospodarką związaną z nasadzeniami buka i pielęgnacją drzewostanów bukowych. Na chwilę obecną siedlisko nie jest wykształcone w stopniu reprezentatywnym i posiada niewielką wartość przyrodniczą w obszarze, zasadnym wydaje się nie podejmowanie celowych zabiegów ochrony czynnej, odbiegających od planowej gospodarki leśnej. Co więcej potencjalnie w siedliska kwaśnych buczyn mogą przekształcać się zbiorowiska grądowe, stanowiące główny pod względem obszaru podmiot ochrony w obszarze Natura 2000.

- Stan siedliska w regionie kontynentalnym , wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**
- Ranga w obszarze – reprezentatywność według SFD: **B dobra**, wg. zweryfikowanych danych: **C znacząca**
- Stan zachowania w obszarze: **C średni**
- Zagrożenia istniejące: **Gospodarka leśna nie uwzględniająca celów ochrony**
- Zagrożenia potencjalne: **zamieranie buka**

Kod siedliska: **9170** Nazwa siedliska: **Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum* i *Tilio-Carpinetum***

Widok ogólny lasu grądowego.

Grądy w obszarze Natura „Łukawiec” 2000 PLH180024 stanowią największy pod względem obszarowym przedmiot ochrony siedliskowej. Charakteryzują się występowaniem zwartych kompleksów leśnych na dużym obszarze, jednak intensywna gospodarka leśna wpływa na ich silnie zróżnicowanie, zarówno pod względem struktury gatunkowej jak i stanu zachowania.

Najlepiej zachowane płaty lasów grądowych znajdują się w obrębie i bezpośrednim pobliżu rezerwatu „Moczary”. W drzewostanie występuje głównie grab pospolity *Carpinus betulus*, dąb szypułkowy *Quercus robur* oraz brzoza brodawkowata *Betula pendula* (która miejscami dominuje) i buk pospolity *Fagus sylvatica* (w dominacji na jednym z fragmentów). W domieszce, ale rzadko pojawia się też lipa drobnolistna *Tilia cordata*. Podszyt jest dobrze wykształcony, a gatunkami, które w nim występują są m.in. trzmielina zwyczajna *Euonymus europaeus*, kruszyna pospolita *Frangula alnus* oraz podrost gatunków z drzewostanu. Runo jest bardzo bogate pod względem gatunkowym. Występują w niej praktycznie wszystkie taksony reprezentatywne: podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, dąbrówka rozłogowa *Ajuga reptans*, turzyca orzęsiona *Carex pilosa*, przytulinka wiosenna *Cruciata glabra*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, przytulia Schultesa *Galium schultesii*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, zdrojówka rutewkowata *Isopyrum thalictroides*, prosownica rozpięchła *Milium effusum*, jaskier kaszubski *Ranunculus cassubicus*, gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea* osiągają duże stopnie pokrycia.

Występują również płaty o zubożonym składzie gatunkowym runa, ale z pojawiającymi się gatunkami charakterystycznymi na niskich stopniach pokrycia lub też płaty z bardzo słabo wykształconym runem (gatunki typowe pojawiają się jako pojedyncze osobniki). W drzewostanie, oprócz gatunków wymienionych powyżej, pojawia się również sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*. Są to płaty, które mają dość wysoki potencjał, a ich degradacja może wynikać z nieodpowiedniej gospodarki leśnej lub zmian w środowisku spowodowanych pojawieniem się sosny. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że nawet zaniechanie jakiegokolwiek ingerencji ludzkiej spowoduje regenerację i powrót do prawidłowego stanu (na przestrzeni kilkudziesięciu lat).

Grądy w Łukawcu są ważnym siedliskiem dla wielu rzadkich i chronionych gatunków. W ich obrębie, na podstawie najnowszej literatury i tegorocznych obserwacji, odnotowano występowanie następujących taksonów: czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum* (ochrona częściowa) i czosnek siatkowaty *Allium victorialis*, turzyca zgrzebłowata *Carex strigosa*, wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum* (ochrona częściowa), kruszczyk siny *Epipactis purpurata*, złoć pochwolista *Gagea spathacea*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* (ochrona częściowa, gatunek z załącznika dyrektywy siedliskowej), przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, groszek wschodniokarpacki *Lathyrus laevigatus*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior* (ochrona częściowa), cebulica dwulistna *Scilla bifolia*, kłokoczka południowa *Staphylea pinnata*. Niestety wkraczają również obce gatunki inwazyjne takie jak niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora* i nawłóć późna *Solidago gigantea*, przy czym populacje tej ostatniej są szczególnie rozwinięte na obrzeżach lasu, wzdłuż w zasadzie wszystkich głównych dróg wewnętrznych kompleksu leśnego.

Ponadto na siedlisku 9170 występują liczne młodniki lub zręby, na których poprowadzenie odpowiedniej gospodarki leśnej ukierunkowanej na odtworzenie grądów może doprowadzić do regeneracji lasów grądowych. Wymaga to jednak kilkudziesięciu lat.

- Stan siedliska w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**
- Ranga w obszarze – reprezentatywność według SFDdanych oraz zweryfikowanych danych: **B dobra**
- Stan zachowania w obszarze: **C średni**
- Zagrożenia istniejące: **Gospodarka leśna nie uwzględniająca celów ochrony, wnikanie obcych gatunków inwazyjnych, nielegalne wysypiska**
- Zagrożenia potencjalne: **przebudowa dróg**

Kod siedliska: **91D0** Nazwa siedliska: **Bory i lasy bagienne *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne**

Płat boru bagiennego z dominacją brzozy omszonej *Betula pubescens* w drzewostanie.

W obszarze Natura 2000 PLH180024 Łukawiec znajduje siedlisko nawiązujące do borów bagiennych, które zajmuje niewielki płat z wyraźną dominacją brzozy omszonej *Betula pubescens* w warstwie drzew i wełnianki pochwowatej *Eriophorum vaginatum* w runie. Pomimo dobrze zachowanej struktury kępkowej wełnianki zaobserwowano niewielki udział torfowców i poziomu torfowego, co wskazuje na niewłaściwy stan uwodnienia siedliska. W roku prowadzenia badań ten istotny parametr był jednak niemożliwy do oceny ze względu na panującą suszę. Płat zdaje się mieć jednak charakter zdegenerowany przez osuszenie: gatunki torfowiskowe prawie nie występują, przeważają gatunki właściwe dla borów świeżych, takie jak: śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa*, trzęślica modra *Molinia caerulea* lub borówka czernica *Vaccinium myrtillus* – wszystkie w niewielkim stopniu pokrycia, wyraźnie większy jest też udział brzozy.

- Stan siedliska w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**
- Ranga w obszarze – reprezentatywność: według SFD: **B dobra**, wg. zweryfikowanych danych: **C znacząca**
- Stan zachowania w obszarze: **C średni**
- Zagrożenia istniejące: **zmiana stosunków wodnych, usuwanie martwych i zamierających drzew**
- Zagrożenia potencjalne: **sukcesja, wycinka, melioracje**

Kod siedliska: **91E0** Nazwa siedliska: **łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe)**

Fragment łągu olszowo-jesionowego.

Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe) na obszarze Natura 2000 „Łukawiec” PLH180024 reprezentowane jest przez niżowe łęgi olszowo-jesionowe *Fraxino-Alnetum* o nieco zaburzonej strukturze. Drzewostan tworzy jednowiekowa, z reguły nie przekraczająca 80 lat, olsza czarna *Alnus glutinosa*. Podszyt jest zwykle bardzo słabo wykształcony. Rzadko notowano w nim gatunki typowe takie jak czeremcha zwyczajna *Padus serotina*, a najczęściej jest to kruszyna pospolita *Frangula alnus*. W runie zwykle występują praktycznie wszystkie gatunki reprezentatywne dla siedliska jak: wietlica samcza *Athyrium filix-femina*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum* czy pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, ale mają niewielkie stopnie pokrycia. Występują płaty zdominowane przez turzycę drżączkowatą *Carex brizoides*, a w niektórych odnotowano występowanie nawłoci późnej *Solidago gigantea*, będącej gatunkiem inwazyjnym, ale nie stanowiącej zbyt dużego zagrożenia ze względu na nieodpowiednie warunki siedliskowe (pod warunkiem, że zachowane zostaną odpowiednie warunki siedliskowe).

- Stan siedliska w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U2**
- Ranga w obszarze – reprezentatywność według SFD oraz zweryfikowanych danych: **B dobra**
- Stan zachowania w obszarze: **C średni**
- Zagrożenia istniejące: **Gospodarka leśna nie uwzględniająca celów ochrony**
- Zagrożenia potencjalne: **zmiana stosunków wodnych, inwazja gatunków obcych, grądowanie**

Kod siedliska: **91F0** Nazwa siedliska: **łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum***

Las łęgowy z runem wiosennym.

W obszarze Natura 2000 „Łukawiec” PLH180024 w płatach wytyczonych jako *Ficario-Ulmetum* struktura drzewostanu jest całkowicie zaburzona. Są to w większości drzewostany gospodarcze, o uproszczonej strukturze gatunkowej, wiekowej i przestrzennej. Zawyżony jest udział dębu, który należał do gatunków preferowanych. Dość częste są płaty z dominacją w drzewostanie gatunków lekkonasiennych: olszy lub brzozy, pod którymi spontanicznie zachodzi zwykle regeneracja gatunków łągowych. antropogeniczne przeobrażenia składu gatunkowego drzewostanu, który często przekształcany jest na monokultury z olszą czarną *Alnus glutinosa* nastręcza trudności w jednoznacznym rozpoznaniu typu siedliska. Czasem pojawia się jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* jednak zwykle są to drzewa silnie osłabione, zamierające, a pod drzewostanami olszowymi na siedliskach łągowo-wiązowo-jesionowych zwykle pojawiają się jego odnowienia. Świadczy to o stosunkowo dużym potencjale regeneracyjnym ekosystemu.

Z gatunków charakterystycznych dla lasu łągowego odnotowano: czartawę pospolitą, *Circea lutetiana*, kostrzewę olbrzymią *Festuca gigantea* ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, czeremchę zwyczajną *Padus avium*, płóżymerzyk falisty *Plagiomnium undulatum*, wiąz pospolity *Ulmus minor*. Za najbardziej charakterystyczne dla zespołu uznaje się *Ulmus minor* i *Ficaria verna*. Gatunkami wyróżniającymi w obrębie związku są też: dereń świdwa *Cornus sanguinea*, kupkówka Aschersona *Dactylis polygama*, skrzydlik cisolisnty *Fissidens taxifolius*, złoć żółta *Gagea lutea*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, dąb szypułkowy *Quercus robur*. Warstwa mszysta jest w różnym stopniu rozwinięta, najczęściej jednak nie zajmuje dużych powierzchni. Najczęstszymi gatunkami mchów są: płóżymerzyk fałdowany *Plagiomnium undulatum*, dzióbek Swartza *Eurhynchium hians* oraz krótkosz szorstki *Brachythecium rutabulum*.

Stan siedliska w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: U2

- Ranga w obszarze – reprezentatywność: według SFD: **B dobra**, wg. zweryfikowanych danych: **C znacząca**

- Stan zachowania w obszarze: **C średni**

- Zagrożenia istniejące: **Gospodarka leśna nie uwzględniająca celów ochrony**

- Zagrożenia potencjalne: **zmiana stosunków wodnych (również na skutek działalności bobrów), inwazja gatunków obcych, grądowienie**

Kod gatunku: **1898** Nazwa gatunku: **Ponikto krańskie** *Eleocharis carniolica*

Ponikto krańskie *Eleocharis carniolica*.

W porównaniu z danymi literaturowymi w roku 2015 zaobserwowano wyraźny spadek liczebności osobników (kęp) na dwóch z trzech stanowisk. Natomiast na stanowisku we wschodniej części wsi Czerniawka, gdzie w roku 2008 populacja całkowicie zaniknęła, w rowach melioracyjnych odnotowano 4 kęp z 90% kwitnących pędów.

Gatunek zdaje się osiągać w obszarze stan dynamicznej równowagi – pomimo występowania lat, w których nie jest notowany, w następnych latach pojawia się lub zmienia swoją liczebność. Zjawisko to wynika z typu zajmowanych w obszarze siedlisk. Rok prowadzenia aktualnych obserwacji był dodatkowo rokiem wyjątkowo suchym, co wpłynęło negatywnie na wielkość populacji, ale też na dość późne wytworzenie organów generatywnych.

Na obecną chwilę dla stanowisk w Łukawcu największe zagrożenie zdają się mieć zmiana stosunków wodnych oraz ekspansja gatunków rodzimych i obcych w tym szczególnie nawłoci późnej *Solidago gigantea*. Dla zachowania istniejących stanowisk należy utrzymać bieżący poziom wód gruntowych oraz zapewnić dostęp światła do miejsc występowania (wycięcie krzewów, usunięcie nawłoci). Całkowite wyłączenie stanowisk spod działalności gospodarczej w przyszłości będzie skutkowało sukcesją prowadzącą do zaniku siedliska, w związku z tym zasadne wydaje się być utrzymanie wydobywania piasku (ze spełnieniem... norm) na terenach pobliskich, co w momencie zaprzestania eksploatacji stworzy nowe potencjalne siedliska dla gatunku, a tym samym prawdopodobnie doprowadzi do zwiększenia liczby stanowisk lokalnych populacji.

Stan gatunku w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**

- Ranga w obszarze – ocena populacji według SFD: **B dobra**, wg. zweryfikowanych danych: **C znacząca**

- Stan zachowania w obszarze: **C średni**

- Zagrożenia istniejące: **obniżenie poziomu wód, zarastanie stanowisk przez krzewy i gatunki inwazyjne (zacienienie)**

- Zagrożenia potencjalne: -

Kod gatunku: **1188** Nazwa gatunku: **Kumak nizinny *Bombina bombina***

Kumak nizinny przy ujściu ciek wodnego w zbiorniku, w zachodniej części obszaru.

W wyniku przeprowadzonych badań obecność kumaka nizinnego stwierdzono na trzech stanowiskach. Stanowisko nr A5E0 o pow. 11,8 ha jest to sztuczny zbiornik wodny, położony na terenie Lasów Państwowych – Nadleśnictwo Lubaczów, przy zachodniej granicy obszaru Natura2000, pełniący funkcję p.poż. oraz rekreacyjną (wypoczynek, wędkarstwo).

Stanowisko nr 2565 pow. 5,5 ha jest najlepszym siedliskiem dla kumaka nizinnego na badanym obszarze. Jest nim szereg kolejnych rozlewisk utworzonych na cieku wodnym w wyniku działalności bobrów. Położone są przy wschodniej granicy obszaru Natura2000, na obszarze Lasów Państwowych Nadleśnictwa Lubaczów. Stwierdzono, iż 9 takich rozlewisk jest zasiedlona przez bobry, a pozostałe 2 rozlewiska bobry opuściły, jednak utrzymuje się w nich woda. Teren otaczają lasy, jednak drzewa nie powodują zacinienia toni wodnej. Rozlewiska przy tamach bobrów są głębokie nawet do 2m, rozległe, w dalszej części z licznymi płyciznami i powalonymi drzewami, co stwarza wyśmienite warunki dla płazów. Poniżej ostatniej tamy bobrów (idąc z biegiem cieku wodnego) siedlisko w którym występują kumaki przechodzi w zbiornik retencyjny. Jednak część zbiornika zasiedlona przez płazy ma charakter pół-naturalny, ze stale niewielką ilością wody na dnie (płycizna) i roślinnością wodną i przybrzeżną.

Stanowisko nr A5B0 o pow. 3,4 ha jest zbiornikiem retencyjnym pełniącym funkcję p.poż. W górnej części zbiornik ma charakter naturalny, porośnięty zalany wodą olsem. Położone przy wschodniej granicy obszaru Natura2000, na obszarze Lasów Państwowych Nadleśnictwa Lubaczów. Ze względu na płycizny, a także roślinność wodną i przybrzeżną miejscem rozmnażania się płazów (w tym kumaka nizinnego) jest górna część zbiornika o charakterze naturalnym. Sam zbiornik jest zbyt rozległy i głęboki, brzegi stosunkowo strome, umocnione ażurową płytą betonową przerośniętą roślinnością, by zapewnić płazom odpowiednie warunki do bytowania, dlatego nie został zakwalifikowany jako siedlisko płazów

Stan gatunku w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2007 r.: **U1**

- Ranga w obszarze ocena populacji według SFD: **C = powszechne**, wg. zweryfikowanych danych: **C**

- Stan zachowania w obszarze: **B**

- Zagrożenia istniejące: **Drapieżnictwo w postaci ryb**

- Zagrożenia potencjalne: **Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, inne zmiany ekosystemu, zbiorniki p.poż**

Kod gatunku: **1166** Nazwa gatunku: **Traszka grzebieniasta** *Triturus cristatus*

Gody traszki grzebieniastej w gliniance.

W wyniku przeprowadzonych badań obecność traszki grzebieniastej stwierdzono na czterech stanowiskach. Stanowisko nr 8FA2 o pow. 0,17 ha jest bardzo małym oczkiem wodnym na dnie glinianki. To stanowisko traszki pokrywa się w 100% z jednym ze stanowisk ponikła kraińskiego. Położone jest w północno-wschodniej części obszaru Natura2000, w odległości około 100m od drogi asfaltowej. Porośnięte na dnie krzewami wierzby i znacznym udziałem trzciny pospolitej. Brzegi glinianki są bardzo strome, pozbawione roślinności. W maju obserwowano w wodzie zgromadzonej na dnie larwy i osobniki dorosłe traszki grzebieniastej (kilkanaście osobników), a także kilkadziesiąt kijanek żaby trawnej. W lipcu woda wyschła całkowicie. Najbliższym zbiornikiem, w którym stale utrzymuje się woda są wyrobiska kopalni piasku, położone w odległości około 300m od glinianki, poza obszarem Natura2000. Prawdopodobnie właśnie z wyrobisk pokopalnianych traszki migrowały do i z tego siedliska.

Stanowisko nr 09E2 o pow. 2,5 ha jest najlepszym siedliskiem dla traszki grzebieniastej na badanym obszarze. Jest nim szereg kolejnych rozlewisk utworzonych na cieku wodnym w wyniku działalności bobrów.

Stanowisko nr 1881 o pow. 3,4 ha jest zbiornikiem retencyjnym pełniącym funkcję p.poż. W górnej części zbiornik ma charakter naturalny, porośnięty zalany wodą olsem. Położone jest przy wschodniej granicy obszaru Natura2000, na obszarze Lasów Państwowych Nadleśnictwa Lubaczów. Ze względu na płycizny, a także roślinność wodną i przybrzeżną miejscem rozmnażania się płazów (w tym traszki grzebieniastej) jest górna część zbiornika o charakterze naturalnym. Sam zbiornik jest zbyt rozległy i głęboki, brzegi stosunkowo strome, umocnione ażurową płytą betonową przerośniętą roślinnością, by zapewnić płazom odpowiednie warunki do bytowania.

Stanowisko nr B51E o pow. 11,7 ha jest to sztuczny zbiornik wodny, położony na terenie Lasów Państwowych – Nadleśnictwo Lubaczów, przy zachodniej granicy obszaru Natura2000, pełniący funkcję p.poż. oraz rekreacyjną (wypoczynek, wędkarstwo). W zbiorniku stwierdzono obecność ryb. Ze względu na płycizny, do których nie mają dostępu ryby, a także roślinność wodną i przybrzeżną miejscem rozmnażania się płazów (a w szczególności traszki grzebieniastej) są ujścia cieków i rowów melioracyjnych do zbiornika. Sam zbiornik jest zbyt rozległy i głęboki, by zapewnić płazom odpowiednie warunki.

Stan gatunku w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2007 r.: **U1**

- Ranga w obszarze ocena populacji według SFD: **P = obecne**, wg. zweryfikowanych danych: **DD**

- Stan zachowania w obszarze: **DD**

- Zagrożenia istniejące: **Wysychanie zbiorników wodnych, drapieżnictwo w postaci ryb**

- Zagrożenia potencjalne: **Zmiany warunków siedliskowych, zbiorniki p.poż.**

Kod gatunku: **6177** Nazwa gatunku: **Modraszek telejus *Phengaris (Maculinea) teleius***

Modraszek telejus *Phengaris (Maculinea) teleius*.

Na obszarze Natura 2000 „Łukawiec” stwierdzono występowanie tego gatunku na pięciu stanowiskach. Pierwotnie wyznaczono cztery stanowiska na których prowadzono obserwacje. Jednak w trakcie prac terenowych okazało się, że konieczna jest ich korekta. Są one zlokalizowane na terenie gdzie znajdują się zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*). Stanowiska są zlokalizowane przede wszystkim w północnym fragmencie obszaru Natura 2000 „Łukawiec”. Wielkość poszczególnych stanowisk jest wystarczająca dla zachowania gatunku. Na czterech z pięciu stanowisk modraszką telejus występuje razem z modraszką telejus. Na wszystkich stanowiskach obecna jest roślina pokarmowa krwiściąg lekarski, jednak dostępność rośliny pokarmowej jest zwykle dość niewielka. Może to negatywnie wpływać na zachowanie gatunku, dlatego konieczne jest stosowanie ekstensywnego użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego. Stwierdzono również obecność mrówek z rodzaju wścieklica *Myrmica*. Ogólnie populacja modraszka telejus na poszczególnych stanowiskach jest stosunkowo niewielka. Stanowisko jest zagrożone niezbędne jest utrzymanie lub wprowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego na obszarze występowania modraszka telejus. Ponadto na wszystkich stanowiskach obecna jest nawłóć, która może przy zaniechaniu przeprowadzania właściwych zabiegów zdominować siedlisko.

Stan gatunku w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**

Ranga w obszarze – ocena populacji: według standardowego formularza danych **C - znacząca**, wg zweryfikowanych danych: **C - znacząca**

Stan zachowania w obszarze: **B**

Zagrożenia istniejące: **Intensywne koszenie, zmiana składu gatunkowego (sukcesja), obce gatunki inwazyjne**

Zagrożenia potencjalne: **Intensywne koszenie lub intensyfikacja, zaniechanie, brak koszenia, obce gatunki inwazyjne**

Kod gatunku: **6179** Nazwa gatunku: **Modraszek nausitous *Phengaris (Maculinea) nausithous***

Modraszek nausitous *Phengaris (Maculinea) nausithous*.

Na obszarze Natura 2000 „Łukawiec” stwierdzono występowanie tego gatunku na czterech stanowiskach. Są one zlokalizowane na terenie gdzie znajdują się zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*). Stanowiska są zlokalizowane przede wszystkim w północnym fragmencie obszaru Natura 2000 „Łukawiec”. Wielkość poszczególnych stanowisk jest wystarczająca dla zachowania gatunku. Modraszki występuje wspólnie z drugim gatunkiem priorytetowym modraszką telejus. Roślina pokarmowa krwiściąg lekarski występuje na wszystkich stanowiskach, zwykle jednak dostępność rośliny pokarmowej jest stosunkowo niewielka. Może to być jedną z przyczyn stosunkowo mało licznej populacji tego gatunku na badanym obszarze. Możliwość rozmnażania zapewnia również obecność mrówek z rodzaju wścieklica *Myrmica*. Do zagrożeń należy zaliczyć brak kośnego użytkowania na części niektórych stanowisk oraz niewłaściwy termin koszenia w okresie rozwoju larw na roślinach krwiściagu. Ponadto na wszystkich stanowiskach obecna jest nawłóć *Solidago* spp., która może przy zaniechaniu przeprowadzania właściwych zabiegów zdominować siedlisko i niekorzystnie wpłynąć na stan siedliska modraszka nausitous.

Stan gatunku w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**

Ranga w obszarze – ocena populacji: według standardowego formularza danych **C - znacząca**, wg zweryfikowanych danych: **C - znacząca**

Stan zachowania w obszarze: **B**

Zagrożenia istniejące: **Intensywne koszenie, zmiana składu gatunkowego (sukcesja), obce gatunki inwazyjne**

Zagrożenia potencjalne: **Intensywne koszenie lub intensyfikacja, zaniechanie, brak koszenia, obce gatunki inwazyjne**

Kod gatunku: **1065** Nazwa gatunku: **Przeplatka aurinia** *Euphydryas aurinia*

Przeplatka aurinia *Euphydryas aurinia*.

Na obszarze Natura 2000 „Łukawiec” stwierdzono występowanie tego gatunku na trzech stanowiskach. Ponadto zaobserwowano pojedynczego osobnika przeplatki aurinia na dwóch innych stanowiskach, ale w wyniku przeprowadzonych obserwacji stwierdzono, że były to przypadkowe wystąpienia. Z tego względu nie uwzględniono tych miejsc jako stanowisk przeplatki aurinia. Jedno stanowisko, które było wskazywane jako siedlisko przeplatki aurinia zarosło w znacznym stopniu nawłocią *Solidago* sp. I nie stwierdzono tam występowania tego gatunku. Zaobserwowano tam tylko pojedyncze osobniki rośliny żywicielskiej przeplatki czarcikęsu łąkowego. Stanowisko prawdopodobnie utraciło znaczenie ze względu na opanowanie go przez inwazyjny gatunek nawłoci. Stanowiska przeplatki aurinia są zlokalizowane na terenie gdzie występują zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*). Jedno stanowisko zlokalizowane jest we wschodniej części obszaru Natura 2000 „Łukawiec”, a dwa kolejne w jego północnej części. Wielkość poszczególnych stanowisk jest wystarczająca dla zachowania gatunku. Na wszystkich stanowiskach obecna jest roślina pokarmowa czarcikęsu łąkowy. Populacja przeplatki aurinia na poszczególnych stanowiskach jest stosunkowo niewielka, z wyjątkiem jednego stanowiska we wschodniej części obszaru, co niekorzystnie wpływa na perspektywy zachowania gatunku. Ponadto na wszystkich stanowiskach obecna jest nawłóć *Solidago* sp., która może przy zaniechaniu przeprowadzania właściwych zabiegów zdominować siedlisko. Obserwuje się również zarastanie siedlisk krzewami i drzewami.

Stan gatunku w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **U1**

Ranga w obszarze – ocena populacji: według standardowego formularza danych **C - znacząca**, wg zweryfikowanych danych: **C - znacząca**

Stan zachowania w obszarze: **B**

Zagrożenia istniejące: **Intensywne koszenie, zmiana składu gatunkowego (sukcesja), obce gatunki inwazyjne**

Zagrożenia potencjalne: **Intensywne koszenie lub intensyfikacja, zaniechanie, brak koszenia, obce gatunki inwazyjne**

Kod gatunku: **1060** Nazwa gatunku: **Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar***

Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*.

Czerwończyk nieparek jest gatunkiem nie zagrożonym wyginięciem na terenie naszego kraju. Czerwończyk nieparek jest gatunkiem higrofilnym często spotykanym na podmokłych łąkach. Niemniej jednak zasiedla również stosunkowo suche środowiska. Na obszarze Natura 2000 „Łukawiec” stwierdzono występowanie tego gatunku na trzech stanowiskach. W miejscach występowania czerwończyka nieparka występowała roślina pokarmowa gąsienic szczaw kędzierzawy *Rumex crispus* oraz rośliny nektarodajne takie jak ostrożeń polny *Cirsium arvense* (L.) Scop., nawłocie *Solidago* spp. Siedliska w których zaobserwowano czerwończyka nieparka są w dwóch przypadkach położone przynajmniej częściowo na terenie zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych, które przecinane są przez ciek wodny. Jedno stanowisko zlokalizowane jest na stosunkowo suchych łąkach.

Zagrożenia: zmiana sposobu użytkowania gruntów z łąki na grunty orne, zmiana składu gatunkowego (sukcesja), ekspansja obcych gatunków

Stan gatunku w regionie kontynentalnym, wg Raportu z Art 17DS, 2013 r.: **FV**

Ranga w obszarze – ocena populacji: według standardowego formularza danych **C - znacząca**, wg zweryfikowanych danych: **C - znacząca**

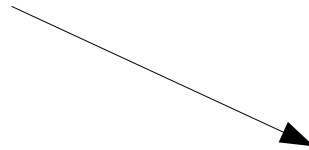
Stan zachowania w obszarze: **B**

Zagrożenia istniejące: **usuwanie trawy pod grunty orne, zmiana składu gatunkowego (sukcesja), obce gatunki inwazyjne**

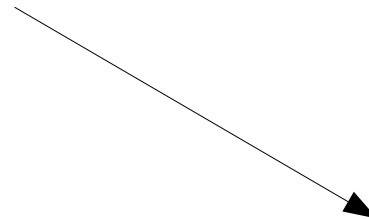
Zagrożenia potencjalne: **usuwanie trawy pod grunty orne, zmiana składu gatunkowego (sukcesja), obce gatunki inwazyjne**

Zagrożenia i działania ochronne

Zidentyfikowane zagrożenia

Właściwy stan ochrony

Konkretne działania

Prezentacja danych bezpośrednio na podstawie szablonu dokumentacji

Co się będzie działo po II spotkaniu Zespołu Lokalnej Współpracy

**Udostępnienie bieżącej wersji projektu
PZO.**

Uzupełnianie dokumentacji

Analiza uwag i komentarzy

Przygotowywanie finalnej wersji PZO.

Dziękuję za poświęcony czas i uwagę

oraz

zapraszam do pytań i dyskusji

W prezentacji wykorzystano
materiały Fundacji Wspierania
Inicjatyw Ekologicznych z Krakowa

